

Sherlock protiv cyber kriminala

Bill Gates je, nastupajući u Ask-Me-Anything na Redditu, upitan za mišljenje o kriptovalutama, iz vedra neba optužio kriptovalute za brojne smrti nevinih ljudi. Droga se sve više kupuje kriptovalutama. Smeta ga anonimnost koju pruža ta tehnologija, što mogu koristiti kriminalci.

Droga se kupuje i za dolare, ali nikome ne pada na pamet optužiti američku valutu za brojne smrti nevinih žrtava. Za dolare se kupuje i oružje, da ne nabrajamo dalje. U krivim rukama sve postaje opasno. Gates je ustvrdio da je kupovinu fiat valutama potreban fizički kontakt, što pri otmicama pruža policiji mogućnost da uhvati počinitelje. Ni ta tvrdnja nije posve točna, jer se dolare može prebacivati bankovnim transakcijama u banke gdje im se gubi trag. Dakle o čemu se tu radi, čemu huškanje protiv kriptovaluta? Pogotovo što se oni s malo dužim pamćenjem sjećaju da je prije 3-4 godine Gates imao pozitivno mišljenje o kriptovalutama.

Zanimljivo je da Gates izdvaja jednu od osobina kriptovalute, anonimnost, da bi okrivio kriptovalute radi načina na koji ih pojedinci koriste. Gates staje na stranu države, koja mora nadzirati promet valutama radi "borbe protiv pranja novca, izbjegavanja plaćanja poreza i financiranja terorizma".

Nije prvi puta da se Gates/Microsoft okomljuju na nove tehnologije. Gates nije revolucionar, on će pustiti druge da izmisle stvari, namuče se dok novotarije ne postanu dio "mainstreama", a onda izgurati konkurente i preuzeti tržište. Kad je SUN proglasio moto "Računalo je mreža", Microsoft se tome rugao. Windowsi su imali podršku samo za lokalnu mrežu, i to vlastiti, nestandardni protokol, posve u skladu s vlastitom PC-centričnom filozofijom. S vremenom su, kako i svi ostali, ugradili podršku za TCP/IP protokole. Nisu na vrijeme reagirali ni na pojavu pametnih telefona. Tu su bitku izgubili jer su ušli prekasno. Rogoborili su protiv Linuxa, a sad nude Linux servere u svom oblaku. Hoće li se taj obrazac ponoviti s kriptovalutama? Ili Gates priprema teren za svoju kriptovalutu, koja će biti po ukusu bankama i državi? Vidjet ćemo.

S Gatesovom izjavom o kriptovalutama kao ubojicama opet se vraćamo na staru pjesmu: radi određenog postotka loših korisnika, čovječanstvo bi se trebalo odreći privatnosti i dozvoliti državi i tvrtkama da imaju uvid u sve aspekte naših života. Znamo da za zloupotrebe nije kriva tehnologija, nego kvarni ljudi. Da bismo se odrekli svoje slobode u korist države najprije bismo morali biti sigurni da u državnom aparatu nema kvarnih ljudi, zar ne? Prelako je zloupotrebljavati novostečenu moć koju pruža tehnologija. Upravo su SAD zemlja u kojoj dobar dio stanovništva ne vjeruje državi, zato se tako žilavo zalažu za pravo na posjedovanje oružja, na primjer. Kad udari kriza, neće ih zaštititi ni policija ni vojska ako se sami ne zaštite! To je duboko usađeno u njihov mentalitet.

Na Netflixu gledam izuzetno zanimljivu seriju Elementary. Legendarni detektiv Sherlock Holmes iz viktorijanskog Londona potezom pera biva osuvremenjen je i prebačen u današnji New York. Njegova desna ruka, dr. Watson je žena! No iako je prije svega velemaistor u minucioznom opažanju i dedukciji, izvlačenju zaključaka iz detalja koji policajcima izmiču, Sherlock posjeduje široko, renesansno poznavanje činjenica iz mnogobrojnih disciplina. Jedna se njegova vještina u ovoj seriji posebno ističe: Sherlock se vrlo spretno služi Internetom za prikupljanje informacija! Dok se vozi na mjesto zločina, pomoću pametnog telefona pronalazi podatke o ljudima, tvrtkama. Tamo gdje njegovo poznavanje neke specifične struke nije dovoljno, koristi pomoć specijalista, na pr. anarhističkih hakera-aktivista okupljenih u on-line zajednici Everyone. Hakeri se u jednoj epizodi polariziraju: dok bi jedni rado ostali anarhisti, od slučaja do slučaja odlučivali kome će pomoći, a kome odmoći, drugi bi da se čvršće profiliraju u lijevo orijentiranu političku snagu. Prva bi im akcija bila hakerski napad na konzervativni Think tank, s čijim se reakcionarnim stavovima ne slažu.

Sherlock se odbija umiješati u njihov unutarnji sukob: "The internecine struggles of a group of emotionally stunted self-styled activists interests me not one iota." (iota: deveto slovo grčke abecede, "i", u prenesenom značenju ekstremno mala količina nečega).

Sherlock u seriji često izražava svoju intelektualnu nadmoć otmjenim, arhaičnim engleskim. Tako predstavniku think tanka kaže: "You are partisan hacks who twist facts until they cohere into a preexisting viewpoint, all whilst hiding behind the seemingly academic label of think-tank. I despise you and people of your ilk on both sides of isle." Wow! Jadni loše plaćeni prevoditelji, oni žure zaraditi svoju crkavicu i nemaju vremena kopati po rječnicima, engleskim i domaćim, ne bi li našli adekvatan prijevod (ilk - arh. type, sort, class, category, group, variety, family...). U prijevodu se posve gubi nijansiranost Sherlockova izričaja. Zato se isplati naučiti kako se koriste prednosti streaminga, zaustaviti sliku, "premotati" nazad, poslušati rečenicu više puta, uključiti titlove... Ukratko, uživati u djelu na svoj vlastiti način, u vrijeme koje sam odabereš, tempom koji sam biraš. Kad se čovjek navikne na blagodati nove tehnologije, brzo odustaje od gledanja iste serije na TV programu.

No gledatelj TV programa je anonimn, nitko ne zna što gleda. Netflix je Internetski servis: dok mi gledamo, oni gledaju nas. "Oni" znaju da gledam Elementary, da prekidam, vraćam se nazad, razmišljam o tome što vidim. Rado bih vidio kakav su profil priredili za mene. Čim se ulogiram, imaju spremnu ponudu za moj ukus.

U think-tanku svi nose odijela, kravate i kratke, sportske frizure. Sherlock primijećuje i pištolje skrivene ispod besprijekorno skrojjenih sakoa i u trenu shvati da je think-tank paravan za vladine hakere koji pomoću svog čovjeka u Everyone žele isprovocirati sukob, kako bi samovoljne anarhiste pohvatili i pozatvarali. Sherlock je, zanimljivo, upozorio članove Everyona, iako ih smatra nakupinom nezrelih anarhista. Sherlock je i sam individualist, iako pomaže policiji, ne pripada joj. On ne želi da moćni tjeraju sve po svome.

Zašto pričam o seriji Elementary? Zato što se u mnogim nastavcima rješavaju zločini vezani uz tehnologiju. U jednom nastavku (S3E18) zaposlenik car sharing tvrtke (nešto poput Ubera) povezuje korisnike, koje prati pomoću aplikacije na mobitelu, i mjesta na koja ih vozači prevoze. Tako otkriva obrasce, tajne sastanke preljubnika, registrirane pedofile koji se motaju u blizini škola, da bi ucjenjivao putnike koji nisu ni svjesni kakve sve "digitalne otiske" ostavljaju posvuda i na koje se sve načine ti podaci mogu povezati i koristiti.

U epizodi S3E20 bakica misli da je progoni duh pokojnog supruga. Sherlock otkriva da netko kopa tunel ispod temelja zgrade. Tu prolazi svjetlovod koji povezuje SAD i Evropu. U duhu vremena najprije pomisli da je posrijedi terorizam, sabotaža. Ali Internet koristi redundantne veze, prekid jednog kabela ne bi bio dovoljan. Sherlock pronalazi počinitelja dok sklapa neku napravu. Terorist bježi, zapalivši prije toga svoj izum. Policijski tehničari uspijevaju rekonstruirati šemu. Ispada da sprava, koju bi trebalo "ugraditi" u svjetlovod, ne služi krađi podataka, nego samo propušta neizmjenjene podatke na drugoj strani. Na prvi pogled - besmislica. Sherlock shvati poantu: super brzu Internetsku vezu koriste uspješne brokerske tvrtke s Wall Streeta. Siromašniji brokeri koriste sporije, jeftinije linkove. Kako je trgovanje uglavnom automatizirano, nekoliko milisekundi prednosti u kupovini/prodaji dionica donosi velike zarade. Bogati postaju još bogatiji, siromašni ostaju siromašni. Ona kutija služi samo tome da uspori promet na svjetlovodu, kako bi se prednost u brzini anulirala. Sjećate se rasprave o Net neutrality, nastojanju da svi na Internetu imaju iste prilike?

Dok pišem članak, saznajem da se Microsoft sprema kupiti Netflix. Imaju gotovine na pretek, a Trumpova porezna reforma je bogate učinila još bogatijima. Netflix je odradio mukotrpan pionirski posao, sad je vrijeme da ga preuzmu oni koji dolaze na gotovo. A ja moram razmisliti da li ću ubuduće koristiti taj servis, kad iz ruku vizionara i pređe u ruke predatora. Sjećam se Microsoftova pokušaja s uslugom Passport. Nudili su nam da će čuvati naše privatne podatke, osobne, putovnice, zdravstvene, bankovne kartice itd. Sve na jednom mjestu, sigurno! To su podaci koje ima država, koja bi kao trebala biti na našoj strani i štiti svoje građane. Ali zašto bi te podatke davali komercijalnoj tvrtki koja ima samo jedan sveti cilj: povećati svoj profit?

Za rastanak, sažetak još jedne epizode (S4E2): Sherlock i Watson pomažu FBI-ju istražiti slučaj nestalih podataka znanstvenog istraživanja koje se bavi "neuroekonomijom". Na ljudima su mapirali područja mozga u kojima se "pale lampice" kad se dogodi emotivna reakcija na podražaje, tražeći

gdje i kad se događa promjena stava. Nastoje usavršiti algoritam koji radi kao "osobna pretraga", prati vijesti koje korisnik čita online, nalazi priče na koje reagira, kako bi mu se ponudilo još sličnih sadržaja. Namjera je da se čitateljevi stavovi "učine fluidnijima". Sherlock smatra kako oni "usavršavaju umjetnost pranja mozga", našto vladin agent odgovara: "Ne bismo to tako nazvali. To je .. meko oružje." (*It is a weapon of soft power*). To nas podsjeća na činjenicu da je i Internet, kao i ostali medijiji, područje na kojem se odvija specijalni rat, gdje se sukobi nastoje riješiti širenjem vlastitih uvjerenja, potiranjem drugačijih.

Na domaćoj medijskoj sceni "ratuje" se mailovima koji su procurili i otkrivaju detalje o tome kako se provodila operacija Agrokor. Ali nitko ne spominje kako to da su privatni mailovi dospjeli u novine? Ne pada mi na pamet zauzimati strane ili opravdavati stranačke likove koji su upleteni, ali zaboga, zar nemamo zakone koji štite privatne mailove? Da li su mailovi dobijeni legalno, uz pomoć sudskog naloga, nelegalnim hakiranjem, ili se opet radi o "obavještajnom podzemlju" (nešto između)? Gdje nam je naš domaći Sherlock, da ovo raspetlja? Ispravite me ako griješim, ali opet se čini da donosimo zakone radi EU, a onda ih ne poštujemo.

Ako tehnologija stvara probleme, tada tehnologija može ponuditi i rješenja. Najavljuje se nova generacija socijalnih mreža, zasnovanih na blockchain tehnologiji, gdje će korisnički podaci i njegovi postovi biti zaštićeni kriptografijom i digitalnim potpisima. Jedva čekamo! Hoće li to oslabiti moć Facebooka i Googla? Hoće li korisnički profili uz pomoć takve tehnologije biti anonimizirani i sigurni od "numerata"?

U postindustrijskom društvu tehnologija će nam svima omogućiti brojne dobrobiti, ali će se pojaviti novi načini zloupotrebe o kojima još ni ne sanjamo. Trebat će nam Sherlock da shvatimo na koje će nas sve načine preveslati! Na našu nesreću, Sherlock je fiktivan lik!

ned, 2018-05-13 20:02 - Aco Dmitrović **Kategorije:** [Kolumna](#) [1]

Vote: 0

No votes yet

story_tag: [informacijska sigurnost](#) [2]

[kriptovalute](#) [3]

[privatnost](#) [4]

Source URL: <https://sysportal.carnet.hr/node/1807>

Links

[1] <https://sysportal.carnet.hr/taxonomy/term/71>

[2] <https://sysportal.carnet.hr/taxonomy/term/101>

[3] <https://sysportal.carnet.hr/taxonomy/term/133>

[4] <https://sysportal.carnet.hr/taxonomy/term/84>